

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2660-23

meddelad i Stockholm den 10 juni 2024

KLAGANDE

Ystads kommun
Nya Rådhuset
271 80 Ystad

MOTPART

Inspektionen för vård och omsorg
Avdelning sydöst
Box 2163
550 02 Jönköping

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 april 2023 i mål nr 3262-22

SAKEN

Särskild avgift enligt socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver förvaltningsrättens och kammarrättens domar samt avslår Inspektionen för vård och omsorgs ansökan om att Ystads kommun ska åläggas att betala en särskild avgift.

BAKGRUND

1. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. En form av bistånd är s.k. särskilda boenden för äldre personer som behöver särskilt stöd. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå.
2. En kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd som någon enligt ett beslut av socialnämnden är berättigad till kan av förvaltningsrätten, efter ansökan av Inspektionen för vård och omsorg (IVO), åläggas att betala en särskild avgift som tillfaller staten.
3. Socialnämnden i Ystads kommun beslutade i januari 2020 att bevilja en person bistånd i form av särskilt boende, men kommunen hade just då inga lediga platser att erbjuda henne. I juni samma år erbjöds hon plats på ett särskilt boende i Simrishamns kommun som hon tackade nej till och i oktober erbjöds hon plats i Ystads kommun, vilket hon också tackade nej till.
4. IVO ansökte hos Förvaltningsrätten i Malmö om att Ystads kommun skulle åläggas att betala en särskild avgift eftersom kommunen inte hade tillhandahållit personen i fråga bistånd inom skälig tid. IVO ansåg att kommunen hade tillhandahållit biståndet först i oktober då hon erbjöds boende i Ystads kommun och att ett oskäligt dröjsmål hade uppkommit sex månader efter socialnämndens beslut i januari. Ett erbjudande om särskilt boende i en annan kommun än hemkommunen är enligt IVO inte ett skäligt erbjudande eftersom det innebär att den enskilde tvingas flytta från hemkommunen.
5. Förvaltningsrätten biföll IVO:s ansökan. Domstolen delade IVO:s bedömning att biståndet inte hade tillhandahållits inom skälig tid. Enligt förvaltningsrätten bör biståndsinsatser primärt verkställas inom den egna kommunen. Ett

erbjudande om särskilt boende i en annan kommun kan inte anses som ett skäligt erbjudande.

6. Kommunen överklagade till Kammarrätten i Göteborg som i likhet med förvaltningsrätten ansåg att insatsen inte hade tillhandahållits inom skälig tid och att det faktum att personen i fråga hade tackat nej till ett boende i en annan kommun inte påverkade bedömningen.

YRKANDEN M.M.

7. *Ystads kommun* yrkar att den särskilda avgiften ska sättas ner i sin helhet.
8. *Inspektionen för vård och omsorg* anser att överklagandet ska avslås.
9. *Socialstyrelsen* har i ett av Högsta förvaltningsdomstolen inhämtat yttrande anfört följande. Det finns inget hinder mot att en socialnämnd erbjuder den enskilde insatser som genomförs i en annan kommun. Bistånd i form av särskilt boende i en annan kommun kan i enskilda fall tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå, under förutsättning att den enskilde samtycker till det.
10. *Sveriges Kommuner och Regioner*, som beretts tillfälle att yttra sig i målet, har anfört att bedömningen av vad som utgör ett skäligt erbjudande om en insats inte ska utgå från kommunens geografiska gräns, utan från vad som utifrån en sammantagen bedömning kan anses leda till att den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i målet**

11. Frågan i målet är om en kommun kan fullgöra en skyldighet att tillhandahålla bistånd i form av särskilt boende genom att erbjuda ett sådant boende i en annan kommun.

Rättslig reglering m.m.

12. Av 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Enligt fjärde stycket ska den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå.
13. En kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd enligt 4 kap. 1 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av socialnämnden, ska enligt 16 kap. 6 a § första stycket åläggas att betala en särskild avgift. Av sista stycket framgår att avgiften tillfaller staten.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

14. En förutsättning för att Ystads kommun ska åläggas att betala en särskild avgift är att kommunen inte inom skälig tid har tillhandahållit den person som är aktuell i målet det bistånd i form av särskilt boende som hon enligt beslut av socialnämnden var berättigad till.
15. Underinstanserna anser att biståndet tillhandahölls först i oktober 2020 genom det erbjudande om boende i Ystads kommun som då lämnades och att det erbjudande som hade lämnats i juni om boende i Simrishamns kommun inte

innebar att biståndet hade tillhandahållits eftersom ett erbjudande om boende i en annan kommun inte utgör ett skäligt erbjudande. Frågan är om det finns fog för den slutsatsen.

16. Socialtjänstlagen innehåller inte några bestämmelser som innebär att en socialnämnd skulle vara förhindrad att erbjuda den enskilde lösningar som genomförs inom en annan kommuns geografiska område eller genom åtagande av en annan kommun, under förutsättning att det erbjudna biståndet uppfyller kravet på en skälig levnadsnivå (RÅ 2004 ref. 130, jfr även HFD 2011 not. 91).
17. En kommun kan alltså fullgöra sin skyldighet att tillhandahålla bistånd i form av särskilt boende genom att erbjuda ett sådant boende i en annan kommun. Det avgörande är att den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå.
18. IVO har till stöd för sin ansökan om utdömande av en särskild avgift enbart åberopat det förhållandet att det i juni erbjudna boendet låg i en annan kommun än hemkommunen. Det har från IVO:s sida inte gjorts gällande att boendet av någon annan anledning inte uppfyllde kravet på att den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå eller att erbjudandet inte hade lämnats inom skälig tid. Att det erbjudna boendet låg i en annan kommun utgjorde som framgått inte tillräcklig grund för att bifalla IVO:s ansökan och den borde därmed ha avslagits.

19. Förvaltningsrättens och kammarrättens domar ska upphävas och IVO:s ansökan om utdömande av en särskild avgift avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Margit Knutsson, Kristina Ståhl, Leif Gäverth och Mats Anderson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Lisa Ragnesten.